Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα»

[COM(2021) 564 final — 2021/0214 (COD)]

(2022/C 152/30)

Εισηγητής: ο κ. **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Συνεισηγητής: ο κ. **John COMER**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13.9.2021
	Συμβούλιο, 21.9.2021
Νομική βάση	Άρθρα 192 παράγραφος 1 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	25.11.2021
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	8.12.2021
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	565
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	
(υπέρ/κατά/αποχές)	179/3/7

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα (ΜΣΠΑ) με στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη φιλοδοξία της ΕΕ για το κλίμα και τη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού εντός της ενιαίας αγοράς.

1.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί να επεκταθεί η εκτίμηση επιπτώσεων στις εξαγωγικές δραστηριότητες των τομέων που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του ΜΣΠΑ. Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να επιδιώκει την εκπλήρωση της φιλοδοξίας της για το κλίμα, αλλά, ταυτόχρονα, πρέπει να εγγυηθεί στην ευρωπαϊκή βιομηχανία ίσους όρους ανταγωνισμού στη διεθνή σκηνή, παρέχοντάς της τη δυνατότητα να ανταγωνιστεί στην ενιαία αγορά και να εξάγει σε διεθνείς αγορές.

1.3. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τους νομοθέτες της ΕΕ να διερευνήσουν τρόπους χειρισμού των εξαγωγών, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στη βιομηχανία της ΕΕ να παραμείνει ανταγωνιστική στις διεθνείς αγορές. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων για να διαπιστωθεί ο τρόπος με τον οποίο οι κανόνες του ΠΟΕ πρέπει να ερμηνεύονται ή να προσαρμόζονται ώστε να στηρίζουν τους στόχους και την αποτελεσματικότητα του ΜΣΠΑ και να συμβάλουν στην αποφυγή των βιομηχανικών εκπομπών CO_2 παγκοσμίως.

1.4. Θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω πολλά σημαντικά θέματα μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων προς εφαρμογή. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη το σημείο αυτό σε συνδυασμό με το προηγούμενο, είναι σχεδόν αδύνατο να προσδιοριστεί ποιες θα είναι οι συνέπειες της εφαρμογής για κάθε μεταποιητικό τομέα. Οι αμφιβολίες σχετικά με διάφορες βασικές λεπτομέρειες του προτεινόμενου κανονισμού δυσχεραίνουν την αξιολόγησή του έως ότου προχωρήσει περαιτέρω η νομοθετική διαδικασία. Ωστόσο, πρέπει να αποφεύγονται οι αβέβαιοι όροι πλαισίου, ιδίως κατά την αξιολόγηση των εκπομπών CO_2 για τις εισαγωγές, ώστε να μην υπονομεύονται τα προορατικά και προληπτικά μέτρα που λαμβάνουν οι ευρωπαϊκές εταιρείες για την προστασία του κλίματος.

1.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τους Ευρωπαίους νομοθέτες να διαθέσουν άμεσα τα έσοδα από τον ΜΣΠΑ για τη στήριξη της βιομηχανικής μετάβασης των επηρεαζόμενων τομέων. Ορισμένοι οικονομικοί τομείς που πλήττονται από αθέμιτο ανταγωνισμό όσον αφορά το κλίμα ενδέχεται να χρειάζονται πρόσθετη στήριξη, ως αναγνώριση των προσπαθειών τους, καθώς ενδέχεται να καταστούν λιγότερο ανταγωνιστικοί έναντι εκείνων που δεν εσωτερικοποιούν το κλιματικό/περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

1.6. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Ένωση να βοηθήσει τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να βελτιώσουν τις τεχνολογικές ικανότητές τους, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος καταστρατήγησης του ΜΣΠΑ.

1.7. Η ορθή επαλήθευση των πραγματικών εκπομπών που ενσωματώνονται στα εισαγόμενα προϊόντα θα είναι καίριας σημασίας για τη δίκαιη ανάπτυξη του ΜΣΠΑ. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να υποβάλει συγκεκριμένα αιτήματα στους εξουσιοδοτημένους φορείς επαλήθευσης.

1.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη για ένα ισχυρό βιομηχανικό αποτύπωμα στην Ευρώπη, το οποίο θα είναι πλήρως ανταγωνιστικό και υπεύθυνο ως προς το κλίμα.

1.9. Ταυτόχρονα με τη νομοθετική διαδικασία, ζητείται από την Επιτροπή να εκπονήσει μελέτη επιπτώσεων σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις του ΜΣΠΑ στο σύνολο της αλυσίδας αξίας, ως συνέπεια της εφαρμογής του.

1.10. Η καθιέρωση του ΜΣΠΑ θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο παγκόσμιο σύστημα συναλλαγών. Η ΕΕ πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει ότι ο ΜΣΠΑ δεν θα οδηγήσει σε αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε άλλα μέρη του κόσμου, με αποτέλεσμα το ενδεχόμενο πρόσθετης αύξησης των παγκόσμιων εκπομπών. Ο ΜΣΠΑ δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγήσει στην αποβιομηχάνιση της ΕΕ. Η ΕΕ πρέπει να εξισορροπήσει την κλιματική της φιλοδοξία με το γεγονός ότι η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αποτελεί παγκόσμιο ζήτημα.

1.11. Η πολιτική διάσταση του ΜΣΠΑ δεν έχει επισημανθεί επαρκώς. Οι τελικές αποφάσεις σχετικά με τον ΜΣΠΑ θα βασίζονται σε μεγάλο βαθμό όχι μόνο στις συζητήσεις εντός της ΕΕ, αλλά και στις διαπραγματεύσεις που θα είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν με τους εμπορικούς εταίρους για την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με το αποτέλεσμα και την αποφυγή εμπορικών συγκρούσεων.

1.12. Η ΕΟΚΕ έχει την εύλογη προσδοκία ότι ένα λειτουργικό σύστημα του ΜΣΠΑ θα ενδυναμώσει την απασχόληση σε επιχειρήσεις και κλάδους πρώην υψηλής έντασης εκπομπών CO_2 που έχουν μετασχηματιστεί και εφαρμόζουν φιλικές πλέον προς το κλίμα πρακτικές. Ωστόσο, προειδοποιεί επίσης για τον κίνδυνο αποτυχίας του ΜΣΠΑ, σε συνδυασμό με το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ). Η πλήρης κατάργηση της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών με την καθιέρωση του ΜΣΠΑ θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας στην ΕΕ.

1.13. Ο ΜΣΠΑ θα στηρίξει τόσο τη φιλοδοξία της ΕΕ για το κλίμα όσο και ένα ισχυρότερο μελλοντικό βιομηχανικό αποτύπωμα στην Ευρώπη. Προφανείς κίνδυνοι, όπως δυσκολίες στην επαλήθευση των παρεχόμενων πληροφοριών σχετικά με τις εκπομπές CO_2 από τρίτες χώρες και πιθανή καταστρατήγηση, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην εφαρμογή του ΜΣΠΑ, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου αλλά και μετά από αυτήν.

2. **Κύρια σημεία της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**

2.1. Στις 14 Ιουλίου, η Επιτροπή δημοσίευσε τη δέσμη μέτρων «Προσαρμογή στον στόχο του 55 %: υλοποίηση του στόχου της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα» ([1]). Αυτή η δέσμη μέτρων περιλαμβάνει πρόταση για τον μηχανισμό συνοριακής προσαρμογής άνθρακα (ΜΣΠΑ) ([2]), η οποία συνδέεται στενά με την αναθεώρηση της οδηγίας για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ) ([3]). Η ίδια η δέσμη μέτρων «Προσαρμογή στον στόχο του 55 %» αποτελεί απόρροια της ανακοίνωσης για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ([4]), η οποία παρουσιάστηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2019.

2.2. Η πρόταση προβλέπει την εφαρμογή ενός «πλασματικού ΣΕΔΕ» στις εισαγωγές αρκετών βιομηχανικών προϊόντων και ηλεκτρικής ενέργειας. Οι τομείς που καλύπτονται κατά την πρώτη φάση είναι οι εξής: τσιμέντο, χάλυβας, λιπάσματα, αλουμίνιο και ηλεκτρική ενέργεια.

2.3. Για τα υλικά με εντατικότερη επεξεργασία επόμενου σταδίου, η πρόταση περιλαμβάνει ήδη πολλά προϊόντα επόμενου σταδίου. Ωστόσο, γίνεται αναφορά σε «σύνθετα προϊόντα» που θα μπορούσαν να διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής της πρότασης.

2.4. Το διοικητικό βάρος του ΜΣΠΑ φέρει η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι εισαγωγείς στην αγορά της ΕΕ.

([1]) COM(2021) 550 final.
([2]) COM(2021) 564 final.
([3]) COM(2021) 551 final.
([4]) COM(2019) 640 final.

2.5. Το «πλασματικό ΣΕΔΕ» αντικατοπτρίζει το ισχύον ΣΕΔΕ με ορισμένες βασικές διαφορές: τα πιστοποιητικά εκπομπών δεν θα είναι εμπορεύσιμα και οι εισαγωγείς θα πρέπει να παραδίδουν τα εν λόγω πιστοποιητικά στην τρέχουσα τιμή CO_2 στην ΕΕ, με βάση τις εκπομπές που είναι ενσωματωμένες στα προϊόντα που πρόκειται να εισαχθούν στην ΕΕ.

2.6. Ο κατάλογος των τομέων και των προϊόντων που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι της πρότασης. Η Επιτροπή θα διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του ΜΣΠΑ σε νέα προϊόντα εάν εντοπίσει σοβαρό κίνδυνο καταστρατήγησης. Σε περίπτωση υποβολής πρότασης της Επιτροπής για τη συμπερίληψη νέων τομέων ή προϊόντων, θα επαναληφθεί το σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας.

2.7. Το προτεινόμενο σύστημα λαμβάνει υπόψη μόνο τις άμεσες εκπομπές (πεδίο εφαρμογής 1) και όχι τις έμμεσες εκπομπές που συνδέονται με την ενέργεια (ηλεκτρική ενέργεια ή θέρμανση) (πεδίο εφαρμογής 2) ή τις έμμεσες εκπομπές προϊόντων στην αλυσίδα αξίας επόμενου σταδίου, αλλά θα περιλαμβάνει περιορισμένες εκπομπές στο προηγούμενο στάδιο της αλυσίδας αξίας (εκτός των μεταφορών ή της εταιρικής αλυσίδας αξίας) (πεδίο εφαρμογής 3) μέσω της έννοιας των «σύνθετων εμπορευμάτων». Ο τρόπος με τον οποίο θα λειτουργήσει αυτό δεν περιγράφεται λεπτομερώς στην πρόταση και θα διευθετηθεί από την Επιτροπή μέσω εκτελεστικών πράξεων.

2.8. Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής καλύπτει όλες τις τρίτες χώρες εκτός της τελωνειακής ένωσης, εκτός από εκείνες που περιλαμβάνονται στο ισχύον ΣΕΔΕ της ΕΕ ή χώρες που είναι «συνδεδεμένες» με το ΣΕΔΕ της ΕΕ. Περιλαμβάνονται ειδικά μέτρα για να ληφθεί υπόψη η τιμή του άνθρακα που χρεώνεται σε πολλές τρίτες χώρες.

2.9. Ο ΜΣΠΑ διαφέρει από το ΣΕΔΕ, καθώς ο ΜΣΠΑ θα επικεντρώνεται στα προϊόντα (με ειδικούς κωδικούς συνδυασμένης ονοματολογίας), ενώ το ΣΕΔΕ επικεντρώνεται στις εγκαταστάσεις.

2.10. Τελικός στόχος του ΜΣΠΑ είναι η σταδιακή αντικατάσταση της τρέχουσας δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων στους καλυπτόμενους τομείς. Μετά την «τριετή μεταβατική περίοδο», η δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων θα καταργηθεί σταδιακά από το 2026 με ρυθμό 10 % ετησίως για δέκα έτη, όπως προβλέπεται επί του παρόντος στην πρόταση της Επιτροπής. Λεπτομέρειες σχετικά με την πρόοδο της σταδιακής κατάργησης της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων για τους εμπλεκόμενους τομείς δεν περιλαμβάνονται στην πρόταση για τον ΜΣΠΑ, αλλά στην επανεξέταση της οδηγίας για το ΣΕΔΕ.

2.11. Ο ΜΣΠΑ θα λαμβάνει υπόψη τις δωρεάν κατανομές δικαιωμάτων που χορηγούνται στη βιομηχανία της ΕΕ για να αποφευχθεί η διπλή προστασία. Οι εκτελεστικές πράξεις της Επιτροπής θα καθορίσουν τη μεθοδολογία που θα εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του επιπέδου του ΜΣΠΑ για κάθε προϊόν.

2.12. Οι κανόνες για τον προσδιορισμό των ενσωματωμένων στα προϊόντα εκπομπών είναι γενικοί, ενώ για τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας εφαρμόζεται ειδική και απλουστευμένη προσέγγιση.

2.13. Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα χρειαστεί μια τριετής μεταβατική φάση για να βελτιωθεί ο υπολογισμός των ενσωματωμένων εκπομπών και να προσδιοριστεί ποιοι θα είναι οι διαπιστευμένοι ελεγκτές των εν λόγω εκπομπών. Η συνολική αναθεώρηση του συστήματος πρέπει να πραγματοποιηθεί το 2025 πριν από τη δεύτερη φάση του ΜΣΠΑ.

2.14. Τα έσοδα από τον ΜΣΠΑ θα εισπράττονται από τις εθνικές αρχές, οι οποίες, καταρχήν, θα τα καταβάλλουν στον προϋπολογισμό της ΕΕ, αφού αφαιρέσουν τις διοικητικές δαπάνες που συνδέονται με τη διαχείριση των διαδικασιών.

2.15. Η πρόταση προβλέπει μια τριετή (2023-2025) διοικητική δοκιμαστική φάση χωρίς οικονομικές συνέπειες. Οι εισαγωγείς θα πρέπει να διεκπεραιώνουν ορισμένες διαδικασίες υποβολής εκθέσεων, χωρίς όμως να υποχρεούνται να επαληθεύουν τις ενσωματωμένες εκπομπές, να έχουν προέγκριση ή να πληρώνουν για τα πιστοποιητικά για τα εισαγόμενα προϊόντα.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1. Η Επιτροπή, με επικεφαλής την ΓΔ TAXUD, έχει επιτελέσει σημαντικό έργο στην κατάρτιση της πρότασης, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να συνδυάσει την επέκταση της κλιματικής φιλοδοξίας της ΕΕ και την ανάγκη να αποφύγει τον κίνδυνο διαρροής άνθρακα.

3.2. Η πρόταση φαίνεται να υποβλήθηκε χωρίς να προσδιορίζονται ορισμένες τεχνικές λεπτομέρειες που θα αποφασιστούν από την Επιτροπή κατά την πρώτη φάση (δοκιμαστική περίοδος). Τόσο το Συμβούλιο όσο και το Κοινοβούλιο έχουν δεσμευτεί να θέσουν σε λειτουργία τον ΜΣΠΑ το 2023, το οποίο αποτελεί στενό χρονικό πλαίσιο.

3.3. Θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω πολλά σημαντικά θέματα μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων προς εφαρμογή. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη το σημείο αυτό σε συνδυασμό με το προηγούμενο, είναι σχεδόν αδύνατο να προσδιοριστεί ποιες θα είναι οι συνέπειες της εφαρμογής για κάθε μεταποιητικό τομέα. Οι αμφιβολίες σχετικά με διάφορες βασικές λεπτομέρειες του προτεινόμενου κανονισμού δυσχεραίνουν την αξιολόγησή του έως ότου προχωρήσει περαιτέρω η νομοθετική διαδικασία. Ωστόσο, πρέπει να αποφεύγονται οι αβέβαιοι όροι πλαισίου, ιδίως κατά την αξιολόγηση των εκπομπών CO_2 για τις εισαγωγές, ώστε να μην υπονομεύονται τα προορατικά και προληπτικά μέτρα που λαμβάνουν οι ευρωπαϊκές εταιρείες για την προστασία του κλίματος.

3.4. Όσον αφορά τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας, δεν είναι σαφές εάν η Επιτροπή έχει αξιολογήσει δεόντως τον αντίκτυπο στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ και τον τρόπο με τον οποίο αυτό θα επιφέρει υψηλότερο κόστος για τους καταναλωτές και, ως εκ τούτου, θα αυξήσει τον κίνδυνο διαρροής άνθρακα μεταξύ των τομέων με έντονη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας. Υπενθυμίζεται ότι η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας δεν λαμβάνεται υπόψη στο πεδίο υπολογισμού του αποτυπώματος άνθρακα των εισαγόμενων προϊόντων ([5]).

3.5. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία είναι προσανατολισμένη στις εξαγωγές και εάν παρέχει, ως συνέπεια του ΜΣΠΑ, κάποια προστασία έναντι των εισαγωγών, αλλά δεν μπορεί να ανταγωνιστεί στις διεθνείς αγορές, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας θα είναι σημαντική και η Ευρώπη δεν θα είναι πλέον σε θέση να προσελκύσει βιομηχανικές επενδύσεις.

3.6. Η πολύ γρήγορη αντικατάσταση των υφιστάμενων μέτρων διαρροής CO_2 από τον ΜΣΠΑ θα μπορούσε να προκαλέσει σημαντική αβεβαιότητα, η οποία θα διαταράξει τις μακροπρόθεσμες επενδυτικές αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί με βάση τους πρόσφατα αναθεωρημένους στόχους για το 2030. Θα μπορούσε επίσης να μειώσει την ικανότητα του κλάδου να επενδύει σε τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και να αποτελέσει εμπόδιο στον ανταγωνισμό όσον αφορά την πρόσβαση σε τρίτες αγορές. Ως εκ τούτου, όπου είναι αναγκαίο, θα πρέπει να διατηρηθεί αρχικά ο τρέχων συντελεστής δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις βιομηχανίες που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ να καταστούν αποδοτικότερες ως προς τη χρήση άνθρακα, καθώς και να μειωθούν σταδιακά τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών, όπως κρίνεται σκόπιμο, ώστε να διευκολυνθεί η περαιτέρω απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές.

3.7. Η ανταγωνιστικότητα και οι επιπτώσεις στις τιμές στην αλυσίδα αξίας θα πρέπει να αξιολογηθούν προσεκτικά ώστε να περιοριστεί ο αντίκτυπος, ιδίως σε εξαγωγικούς τομείς, όπως, μεταξύ άλλων, τα γεωργικά είδη διατροφής που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από προϊόντα του τομέα που καλύπτονται ήδη από την πρόταση για τον ΜΣΠΑ.

3.8. Ο ΜΣΠΑ θα μπορέσει να επιτύχει αποτελεσματικά όλους τους στόχους του μόνον εάν η απαίτηση αποφυγής των εκπομπών CO_2 για τις εισαγωγές στην ΕΕ αντισταθμιστεί από τα πλεονεκτήματα της φιλικής προς το κλίμα παραγωγής για τις εξαγωγές των Ευρωπαίων παραγωγών. Θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι υπάρχουν ευλόγως ίσοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών από τρίτες χώρες και των εταιρειών από την ΕΕ στην ενιαία αγορά, αλλά καμία εταιρεία της ΕΕ να μην μπορεί να ανταγωνιστεί στο εξωτερικό, καθώς οι παραγωγοί της ΕΕ θα καταβάλλουν το σύνολο του κόστους του διοξειδίου του άνθρακα, ενώ οι ανταγωνιστές από τρίτες χώρες πληρώνουν ελάχιστα ή καθόλου.

3.9. Το σύστημα μπορεί να επιτρέψει διάφορα καθεστώτα καταστρατήγησης, όπως η μετατόπιση της πηγής, τα στοιχεία επαλήθευσης, οι ψευδείς ισχυρισμοί από επιχειρήσεις με πολλαπλές εγκαταστάσεις ότι προϊόντα που στην πραγματικότητα παρήχθησαν σε εγκαταστάσεις υψηλού αποτυπώματος άνθρακα δήθεν παρήχθησαν σε εγκαταστάσεις χαμηλού αποτυπώματος, η εναλλαγή πηγής και ο ορισμός των αγαθών, γεγονός που θα μπορούσε να παρεμποδίσει την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των πιο φιλόδοξων στόχων του ΜΣΠΑ για το κλίμα. Η πρόταση θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προσεκτικής επεξεργασίας καθ' όλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, ώστε να αποφευχθούν οι επιζήμιες συμπεριφορές που βλάπτουν σοβαρά τον στόχο της νομοθεσίας: τα αγαθά θα πρέπει να φέρουν το δικό τους κλιματικό αποτύπωμα, ανεξάρτητα από το πού προέρχονται, ώστε να προωθηθεί η αποτελεσματικότητα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής σε παγκόσμιο επίπεδο αντί να επιτευχθεί μείωση σε τοπικό επίπεδο με την εξωτερική ανάθεση δραστηριοτήτων υψηλής έντασης εκπομπών.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1. Η ΕΟΚΕ επέδειξε μεγάλη δραστηριότητα όσον αφορά τη διερεύνηση των δυνατοτήτων, των περιορισμών και των σημαντικών πτυχών που πρέπει να αναπτυχθούν στο πλαίσιο ενός συστήματος συνοριακής προσαρμογής ή μιας εναλλακτικής φορολογικής λύσης, προκειμένου να μειωθεί η διαρροή άνθρακα μέσω της εξίσωσης του κόστους και των προσπαθειών για το κλίμα, είτε από προϊόντα της ΕΕ είτε από προϊόντα εκτός ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ήταν το πρώτο θεσμικό όργανο της ΕΕ που προσδιόρισε τις δυνατότητες αυτές ως συμπληρωματικό μέτρο για τον περιορισμό της διαρροής άνθρακα.

([5]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκτίμηση επιπτώσεων του ΜΣΠΑ, παράρτημα 8.

4.2. Η Επιτροπή επιθυμεί να διευρύνει τον ΜΣΠΑ, ώστε να συμπεριλάβει τις «εκπομπές του πεδίου εφαρμογής 2» (που προέρχονται από την ηλεκτρική ενέργεια ή τη θέρμανση), οι οποίες επί του παρόντος εξαιρούνται. Οι νομοθέτες της ΕΕ πρέπει να λάβουν υπόψη ότι η αντιστάθμιση του έμμεσου κόστους που προκύπτει από την ηλεκτρική ενέργεια είναι κάθε άλλο παρά ομοιογενές, καθώς βασίζεται στις αποφάσεις των κρατών μελών. Το χειρότερο σενάριο είναι ο ΜΣΠΑ να περιορίσει την αντιστάθμιση που λαμβάνει ο κλάδος για το έμμεσο κόστος, με αποτέλεσμα η αντιστάθμιση να είναι μικρότερη από εκείνη που επιτρέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ.

4.3. Η πρόταση για τον ΜΣΠΑ εξαιρεί τα σιδηροκράματα (ΣΟ 7202), αλλά δεν είναι σαφές εάν οι ενσωματωμένες εκπομπές σιδηροκραμάτων θα ληφθούν υπόψη στα σχετικά προϊόντα [π.χ. ανοξείδωτος χάλυβας (ΣΟ 7218)], καθώς πολλές πτυχές αναμένουν δευτερογενείς ρυθμίσεις που θα καλύπτουν τεχνικά και άλλα πολύ σημαντικά θέματα.

4.4. Σε επίπεδο ΕΕ, η ασφάλεια δικαίου είναι υψίστης σημασίας και η πρόταση για τον ΜΣΠΑ πρέπει να βελτιωθεί καθ' όλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, ούτως ώστε να παρέχεται η ασφάλεια αυτή σε όλους τους οικονομικούς φορείς, είτε προέρχονται από την Ευρώπη είτε από τρίτες χώρες.

4.5. Η δίκαιη «κλιματική και περιβαλλοντική ανταγωνιστικότητα» της ευρωπαϊκής ή της μη ευρωπαϊκής αποδοτικής βιομηχανίας, η οποία θα περιλαμβάνει επίσης δίκαιους όρους εργασίας που συμφωνούνται στο πλαίσιο συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, θα πρέπει να προωθηθεί σε παρόμοια βάση στη διεθνή σκηνή. Μόνον η φιλικότητα προς το κλίμα υπό δίκαιες εργασιακές και κοινωνικές συνθήκες δημιουργεί την κοινωνικά επιθυμητή νέα ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Μια τέτοια αντίληψη για την ενιαία αγορά της ΕΕ, καθώς και για τη διεθνή αγορά, θα ενθαρρύνει τον θεμιτό ανταγωνισμό στο πεδίο του κλίματος.

4.6. Η συμμόρφωση των εισαγωγών στην ΕΕ με τις απαιτήσεις του ΜΣΠΑ βασίζεται σε έγγραφα που εκδίδονται εκτός της ΕΕ. Αυτό εγείρει το ζήτημα της εξωεδαφικότητας και της αρμοδιότητας της ΕΕ να διαπιστώνει την εγκυρότητα τέτοιων εγγράφων. Επιπλέον, ο χρόνος που απαιτείται για τη διενέργεια της εν λόγω αξιολόγησης θα επέτρεπε την πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ εισαγόμενων προϊόντων με υψηλότερο αποτύπωμα άνθρακα από το δηλωθέν εις βάρος των προτεινόμενων κανονισμών και της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

4.7. Δεν είναι σαφής ο τρόπος υπολογισμού των ενσωματωμένων εκπομπών σε μεταποιημένα προϊόντα τα οποία δεν κατονομάζονται στο παράρτημα 1, αλλά περιέχουν υλικά που απαριθμούνται στο παράρτημα 1.

4.8. Η υποβολή εκθέσεων, η επαλήθευση, η ιχνηλασιμότητα και η παρακολούθηση αποτελούν βασικές πτυχές και δεν θα πρέπει να βασίζονται μόνο σε τυχαία παρακολούθηση, όπως ακριβώς και η παρακολούθηση του ΣΕΔΕ. Θα πρέπει να υπάρχει σαφής και ταχεία διαδικασία ώστε να διασφαλίζεται, σε περίπτωση πιθανής καταστρατήγησης ή έλλειψης συμμόρφωσης με τον ΜΣΠΑ, η επίλυση σε περιορισμένο χρονικό διάστημα για την αποφυγή τόσο της καταστρατήγησης όσο και των διαταραχών στην αλυσίδα εμπορικών συναλλαγών/εφοδιασμού.

4.9. Η επαλήθευση και η παρακολούθηση θα πρέπει να είναι πλήρως διαφανείς και αξιόπιστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα κράτη μέλη. Οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι διαθέσιμες στους αρμόδιους φορείς που είναι εξουσιοδοτημένοι να διενεργούν την παρακολούθηση, με γνώμονα τη λογική τήρηση του απορρήτου.

4.10. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προσφέρει τη στήριξή της στα κράτη μέλη της ΕΕ με περιορισμένες συνοριακές διοικητικές ικανότητες, καθώς θα μπορούσαν να αποτελέσουν στόχο αθέμιτων πρακτικών και να δημιουργήσουν περιθώρια καταστρατήγησης του ΜΣΠΑ. Η Επιτροπή πρέπει επίσης να συμπεριλάβει «δράσεις κατάρτισης» για τον ΜΣΠΑ στα προγράμματά της για τη στήριξη των αναπτυσσόμενων και γειτονικών χωρών, προκειμένου να τις βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που θέτει η προστασία του κλίματος και να αποφύγουν τον κίνδυνο καταστρατήγησης.

4.11. Τα έσοδα από τον ΜΣΠΑ θα πρέπει να διατεθούν για τη στήριξη της βιομηχανικής και δίκαιης ευρωπαϊκής μετάβασης σε μια οικονομία με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα στους εμπλεκόμενους τομείς. Η ΕΕ θα μπορούσε να δρομολογήσει ένα ειδικό ταμείο καινοτομίας για την τεχνολογική ανάπτυξη, προκειμένου να προωθήσει τη βιομηχανική μετάβαση χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την κλιματική ανταγωνιστικότητα.

5. **Παρατηρήσεις σχετικά με τον ΠΟΕ**

5.1. Η Επιτροπή επέδειξε μεγάλη προσοχή όσον αφορά τη συμβατότητα με τον ΠΟΕ. Για τον λόγο αυτόν, οι εξαγωγές εξαιρέθηκαν από το πεδίο εφαρμογής της πρότασης. Δεδομένου ότι υπάρχουν αντιφατικές απόψεις σχετικά με τη συμβατότητα με τον ΠΟΕ, πρέπει να πραγματοποιηθεί λεπτομερής ανάλυση του θέματος αυτού, μαζί με ειλικρινείς διπλωματικές συζητήσεις με τους εμπορικούς εταίρους, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο εμπορικού πολέμου και η βιομηχανία της ΕΕ να μπορεί να είναι ανταγωνιστική στις διεθνείς αγορές.

5.2. Το άρθρο XX στοιχεία β) και ζ) της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ, 1994) είναι πιθανό να χρησιμοποιηθεί ούτως ώστε να αιτιολογηθεί ο ΜΣΠΑ ως πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος. Κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος ποια απόφαση θα λάβει μια ειδική ομάδα του ΠΟΕ ή ένα δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο για το θέμα αυτό.

5.3. Υπό τις παρούσες συνθήκες, δεδομένου ότι επείγει η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, είναι σημαντικό ο ανανεωμένος ΠΟΕ να συμπεριλάβει το περιβαλλοντικό και το κλιματικό πεδίο εφαρμογής στην ημερήσια διάταξή του. Η ΕΕ θα μπορούσε να αξιοποιήσει τον ΜΣΠΑ ως ευκαιρία για την έναρξη αυτής της συζήτησης, από κοινού με άλλους εμπορικούς εταίρους στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Η ΕΟΚΕ είχε ήδη προτείνει αυτήν την προσέγγιση στη γνωμοδότησή της REX/531 ([6]).

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2021.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

([6]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αγορές ανθρακούχων εκπομπών: Ανάδυση, διάρθρωση και προκλήσεις για την ευρωπαϊκή βιομηχανία» (REX/531) (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 122).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες υπερψηφίστηκαν από το ένα τέταρτο τουλάχιστον των ψηφισάντων, απορρίφθηκαν στην πορεία των συζητήσεων (άρθρο 43, παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού):

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ 1

Σημείο 3.6

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση τμήματος	Τροπολογία
Η πολύ γρήγορη αντικατάσταση των υφιστάμενων μέτρων διαρροής CO_2 από τον ΜΣΠΑ θα μπορούσε να προκαλέσει σημαντική αβεβαιότητα, η οποία θα διαταράξει τις μακροπρόθεσμες επενδυτικές αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί με βάση τους πρόσφατα αναθεωρημένους στόχους για το 2030. Θα μπορούσε επίσης να μειώσει την ικανότητα του κλάδου να επενδύει σε τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και να αποτελέσει εμπόδιο στον ανταγωνισμό όσον αφορά την πρόσβαση σε τρίτες αγορές. Ως εκ τούτου, όπου είναι αναγκαίο, θα πρέπει να διατηρηθεί αρχικά ο τρέχων συντελεστής δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις βιομηχανίες που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ να καταστούν αποδοτικότερες ως προς τη χρήση άνθρακα, καθώς και να μειωθούν σταδιακά τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών, ***όπως κρίνεται σκόπιμο***, ώστε να διευκολυνθεί η περαιτέρω απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές.	Η πολύ γρήγορη αντικατάσταση των υφιστάμενων μέτρων διαρροής CO_2 από τον ΜΣΠΑ θα μπορούσε να προκαλέσει σημαντική αβεβαιότητα, η οποία θα διαταράξει τις μακροπρόθεσμες επενδυτικές αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί με βάση τους πρόσφατα αναθεωρημένους στόχους για το 2030. Θα μπορούσε επίσης να μειώσει την ικανότητα του κλάδου να επενδύει σε τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και να αποτελέσει εμπόδιο στον ανταγωνισμό όσον αφορά την πρόσβαση σε τρίτες αγορές. Ως εκ τούτου, όπου είναι αναγκαίο, θα πρέπει να διατηρηθεί αρχικά ο τρέχων συντελεστής δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις βιομηχανίες που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ να καταστούν αποδοτικότερες ως προς τη χρήση άνθρακα, καθώς και να μειωθούν σταδιακά τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών, ***έως ότου καταδειχθεί η αποτελεσματικότητα του νέου μηχανισμού***, ώστε να διευκολυνθεί η περαιτέρω απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές.

Αιτιολογία

Δεδομένου ότι το σημείο 3.6 αναφέρεται ουσιαστικά σε δωρεάν δικαιώματα εκπομπών που θα πρέπει να διατηρηθούν αρχικά για να μπορέσουν οι βιομηχανίες που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ να καταστούν αποδοτικότερες ως προς τη χρήση άνθρακα, καθώς και να μειωθούν σταδιακά τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών, η διάταξη αυτή θα πρέπει επίσης να μεταφερθεί στην ενότητα «Συμπεράσματα και συστάσεις», με την προσθήκη της σημείωσης «έως ότου καταδειχθεί η αποτελεσματικότητα του νέου μηχανισμού», γεγονός το οποίο ενισχύει τη θέση ότι ο ΜΣΠΑ θα πρέπει να θεωρείται συμπληρωματικό μέσο για τη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπών έως ότου ο ΜΣΠΑ καταστεί πλήρως λειτουργικός και αποτελεσματικός και δεν οδηγεί σε διαρροή άνθρακα, εξασφαλίζοντας έτσι πραγματικά ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τη βιομηχανία της ΕΕ.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 66

Ψήφοι κατά: 90

Αποχές: 24

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ 2

Σημείο 1.12

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση τμήματος	Τροπολογία
Η ΕΟΚΕ έχει την εύλογη προσδοκία ότι ένα λειτουργικό σύστημα του ΜΣΠΑ θα ενδυναμώσει την απασχόληση σε επιχειρήσεις και κλάδους πρώην υψηλής έντασης εκπομπών CO_2 που έχουν μετασχηματιστεί και εφαρμόζουν φιλικές πλέον προς το κλίμα πρακτικές. Ωστόσο, προειδοποιεί επίσης για τον κίνδυνο αποτυχίας του ΜΣΠΑ, σε συνδυασμό με το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ). Η πλήρης κατάργηση της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών με την καθιέρωση του ΜΣΠΑ θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας στην ΕΕ.	Η ΕΟΚΕ έχει την εύλογη προσδοκία ότι ένα λειτουργικό σύστημα του ΜΣΠΑ θα ενδυναμώσει την απασχόληση σε επιχειρήσεις και κλάδους πρώην υψηλής έντασης εκπομπών CO_2 που έχουν μετασχηματιστεί και εφαρμόζουν φιλικές πλέον προς το κλίμα πρακτικές. Ωστόσο, προειδοποιεί επίσης για τον κίνδυνο αποτυχίας του ΜΣΠΑ, σε συνδυασμό με το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ). Η πλήρης κατάργηση της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών με την καθιέρωση του ΜΣΠΑ θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας στην ΕΕ. ***Κρίνεται αναγκαίο να διατηρηθεί αρχικά ο τρέχων συντελεστής δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις βιομηχανίες που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ να καταστούν αποδοτικότερες ως προς τη χρήση άνθρακα, καθώς και να μειωθούν σταδιακά τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών, έως ότου καταδειχθεί η αποτελεσματικότητα του νέου μηχανισμού, ώστε να διευκολυνθεί η περαιτέρω απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές.***

Αιτιολογία

Η πρόθεση είναι να μεταφερθεί ένα πολύ σημαντικό τμήμα του σημείου 3.6 (βλέπε ανωτέρω) στα συμπεράσματα.

Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην πτυχή ότι τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών που καλύπτονται από τον ΜΣΠΑ θα πρέπει να καταργηθούν πλήρως μόνον όταν ο νέος μηχανισμός θα έχει καταδείξει την αποτελεσματικότητά του.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 60

Ψήφοι κατά: 94

Αποχές: 26